

Nr 84.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1918 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 219, har herr *Vennerström* m. fl. hemställt,

att riksdagen måtte hos Kungl. maj:t anhålla om tillsättande av en jordkommission, bestående av för denna sak intresserade och på området kunniga personer, med uppdrag

att på grundvalen av redan verkställda utredningar eller efter i mån av behov företagna undersökningar i detta syfte hos Kungl. Maj:t föreslå åtgärder för återgång till kronans disposition av sådana till bruks understöd av kronan upplåtna allmänningar, kronoskogar, rekognitionsskogshemman och under bruk skatteköpta hemman, där ändamålet med upplåtelsen genom brukens nedläggande förfelats;

att sådana åtgärder må avse även andra fall, där större domäner frångått kronan på ett sådant sätt, att skäl förefinnes för en undersökning om huruvida statens rätt och bästa häri iakttagits;

att taga initiativ till dylika områdens upplåtande till odling och kolonisation;

samt att kommissionen må äga att hos Kungl. Maj:t föreslå sådana förändringar i lagstiftningen på detta område, som betingas av förändrade förhållanden och numera rådande allmän rättsuppfattning.

Beträffande de skäl, som anförts för denna hemställan, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

Såsom motionärerna erinra var förevarande spørsmål år 1916 föremål för riksdagens prövning på grund av en inom andra kammaren av herr Vennerström m. fl. väckt motion samt år 1917 på grund av två särskilda likalydande motioner, den ena av herr Ström i första kammaren och den andra av herr Vennerström m. fl. i andra kammaren.

Jordbruksutskottet vid 1916 års riksdag hemställde, efter att i ärendet hava inhämtat yttrande från kammarkollegium, att riksdagen i anledning av motionen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att utredning snarast möjligt måtte kunna, på sätt kammarkollegium antytt, verkställas angående äganderättsförhållandena beträffande de grupper av fast egendom, som i motionen avsåges, samt eventuellt för riksdagen framlägga det förslag för tillvaratagande av kronans eller enskildas intressen, vartill utredningen kunde föranleda.

Till stöd härför anförde utskottet, bland annat, följande:

»I sitt ovan omförmälda utlåtande har kammarkollegium bekräftat, att tillfredsställande utredning saknas om vad som vore att anse som kronans, å ena, och enskild egendom, å andra sidan, rörande de grupper av fast egendom, som motionen avsåge. Det är för utskottet likasom för kammarkollegium uppenbart, att ett dylikt osäkerhetstillstånd icke i längden kan vara tillfredsställande vare sig för kronan eller för de enskilda innehavarna. Utskottet anser därför, att utredning i detta hänseende bör skyndsammast genom statens försorg verkställas, i syfte att detta osäkerhetstillstånd, så vitt möjligt är, må undanröjas. Den av motionärerna ifrågasatta utvägen, att för ändamålet tillskapa ett särskilt organ, synes emellertid utskottet icke vara att förorda. I detta avseende vill utskottet hänvisa till de av kammarkollegium i nämnda utlåtande gentemot sagda förslag uttalade betänkligheter, vilka utskottet finner i huvudsak befogade. Utskottet är av den åsikten, att kammarkollegium fortfarande bör handhava ämbetsverket åliggande uppgifter beträffande nu ifrågavarande fastigheter. Vad angår frågan om tillgodoseende av deras intressen, vilka med nyttjande- eller åborätt innehava ifrågavarande fastigheter, vill utskottet framhålla, att, såsom jämväl motionärerna beröra, den s. k. åbokommittén är verksam för detta syfte.

Utskottet vill vidare såsom sin åsikt uttala, att kammarkollegium i sitt berörda utlåtande framfört beaktansvärda synpunkter i fråga om en mera rationell rättslig omvårdnad av kronans fasta egendom. Särskilt synes utskottet kollegii förslag om upprättandet av en liggare över all sådan

kronan tillhörig egendom vara förtjänt av uppmärksamhet, och anser utskottet detta spörsmål böra undersökas i samband med den ifrågasatta utredningen.»

Vid frågans behandling i kamrarna år 1916 avtog första kammaren utskottets hemställan, medan andra kammaren biföll densamma. På grund av kamrarnas skiljaktiga beslut hade frågan sålunda förfallit.

I anledning av de av herrar Ström samt Vennerström m. fl. vid 1917 års riksdag väckta motioner hemställde samma års jordbruksutskott, att motionerna ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. I en vid utlåtandet fogad reservation hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t i enlighet med vad 1916 års jordbruksutskott föreslagit. Kamrarna intogo detta år samma ståndpunkt till frågan som år 1916, varför densamma även då förföll.

Jämväl över den nu väckta motionen har utskottet i vederbörlig ordning infordrat yttrande från kammarkollegium, vilket yttrande såsom bilaga finnes bifogat detta utlåtande. Kammarkollegium har därvid i huvudsak hänvisat till sitt förberörda i ämnet avgivna yttrande.

Utskottet, som allt fortfarande icke kan förorda att för av motionärerna angivna ändamål tillskapas ett särskilt organ, anser sig böra framhålla, att fördelar utan tvivel vore att vinna, därest, såsom kammarkollegium antytt, tillförlitliga upplysningar om alla kronofastigheter funnes att på ett lätt tillgängligt sätt inhämta hos en och samma myndighet. Spörsmålet om sammanförande till kollegium av den rättsliga vården av all statens jord-egendom finner utskottet, i likhet med kammarkollegium, vara av den betydelse att en särskild utredning av detsamma torde få anses av behovet påkallat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om och i vad mån den rättsliga omvårdnaden av kronans fasta egendom må kunna uppdragas åt kammarkollegium samt, om utredningen därtill föranleder, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Stockholm den 10 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Hrr greve Hamilton, Holmquist, Fahlén, Lindblad, Hellström, greve Wachtmeister, Sjöblom, Johansson, Nilsson i Landeryd, Lundström, Sävström, friherre Silfverschiöld, friherre Hermelin, Norin och Olsson.

Reservation

av herr *Lindblad*.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Uti en inom riksdagens andra kammare av Ivar Vennerström med flera väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion (nr 219) har hemställts

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om tillsättande av en jordkommission, bestående av för denna sak intresserade och på området kunniga personer, med uppdrag

att på grundvalen av redan verkställda utredningar eller efter i mån av behov företagna undersökningar i detta syfte hos Kungl. Maj:t föreslå åtgärder för återgång till kronans disposition av sådana till bruks understöd av kronan upplåtna allmänningar, kronoskogar, rekognitionsskogshemman och under bruk skatteköpta hemman, där ändamålet med upplåtelsen genom brukens nedläggande förfelats;

att sådana åtgärder må avse även andra fall, där större domäner frångått kronan på ett sådant sätt, att skäl förefinnes för en undersökning om huruvida statens rätt och bästa häri iakttagits;

att taga initiativ till dylika områdens upplåtande till odling och kolonisation; samt att kommissionen må äga att hos Kungl. Maj:t föreslå sådana förändringar i lagstiftningen på detta område, som betingas av förändrade förhållanden och numera rådande allmän rättsuppfattning.

Sedan utskottet därefter utverkat Kungl. Maj:ts befallning till kammarkollegium den 15 sistlidna februari att avgiva och till utskottet överlämna yttrande över motionen, får kollegium anföra följande.

Ifrågavarande motion torde, såvitt densamma berör frågor fallande inom kollegii förvaltningsområde, i allt väsentligt sammanfalla med en inom andra kammaren vid 1916 års riksdag väckt motion (nr 186) angående tillsättandet av en jordkommission m. m. Över denna motion avgav kollegium den 14 april 1916 infordrat underdånigt utlåtande, bifogat utskottets utlåtande nr 74 i anledning av motionen.

Till sitt förberörda underdåniga utlåtande har kollegium nu icke något annat att tillägga, än att den av kollegium i utlåtandet berörda splittringen i fråga om bevakandet av kronans rätt till olika slag av fast egendom samt det angelägna i att en koncentration härutinnan på ett eller annat sätt genomfördes givit anledning till ett uttalande av landshövdingen Axel Schotte i hans den 27 februari 1917 avgivna, på trycket utkomna betänkande angående statsdepartementens verksamhet och arbets-

former m. m. Landshövdingen Schotte anför därvid, bland annat, att det av kollegium berörda förhållande syntes vara värt den största uppmärksamhet, och åtgärder i det syfte kollegium framhållit borde därför snarast möjligt komma till stånd. Att kollegium vore den lämpligaste myndigheten för att tillvarataga den rättsliga värden av all statens jordegendom syntes vara obestriddigt. Och för denna vård vore det likgiltigt, varest inom centralorganisationen den ekonomiska förvaltningen av denna egendom vore förlagd. Spörsmålet om sammanförande till kollegium av den rättsliga värden av all statens jordegendom vore också — säges det vidare i betänkandet — av den stora betydelse, att en ingående särskild utredning av detsamma vore av behovet påkallad. Av sitt uppdrag föränleddes landshövdingen emellertid icke att gå närmare in på detaljerna av de härav föränledda frågor, för vilka i allt fall på området speciellt förtrogna krafter behövde anlitas.

Över landshövdingen Schottes betänkande avgav kollegium den 5 oktober 1917 infortrat underdånigt utlåtande och yttrade därvid i förenämnda ämne bland annat följande.

Kollegium funne fortfarande den utsträckning av kollegii ämbetsbefogenhet, varom nu är fråga, vara synnerligen önskvärd. Då emellertid i det föreliggande betänkandet icke framställts något positivt förslag i ämnet, utan hänvisats till en såsom nödig ansedd utredning av frågan, hade kollegium ej någon av remissen påkallad anledning att vidare yttra sig däri, och med hänsyn till den korta tid, som varit kollegium anslagen för remissens besvarande, vore kollegium jämväl urståndsatt att då framkomma med eget fullständigt förslag i ämnet. Den ifrågasatta förändringen syntes emellertid kollegium vara angelägen, och i det föreliggande betänkandet hade ock erkänts, att åtgärder i det av kollegium framhållna syftet snarast möjligt borde komma till stånd. Kollegium ansåge sig därför hava anledning att på nytt fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på frågan, för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att vidtaga särskilda åtgärder för frågans lösning.

Remissakten återställes. Stockholm den 1 mars 1918.

K. HJ. NEHRMAN.

Casten von Otter.

P. R. Bergström.

A. W. Dufwa.

Axel Klockhoff.
föredragande.
